

Kohtuasi C-130/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

9. märts 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Barcelona töökohus nr 3, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. märts 2020

Kaebaja:

YJ

Vastustaja:

Instituto Nacional de la Seguridad Social

Põhikohtuasja ese

Instituto Nacional de la Seguridad Sociali (riigi sotsiaalkindlustusamet) vastu vanaduspensioniga seoses esitatud kaebus, milles nõutakse emaduse pensionilisa 10% määratud vanaduspensionist.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse ese on määrata kindlaks, kas emaduse pensionilisa välistamine naiste puhul, kes lähevad vabatahtlikult ennetähtaegselt pensionile, võrreldes naistega, kes ei lähe ennetähtaegselt pensionile või kes ei lähe ennetähtaegselt pensionile vabatahtlikult, vastab Euroopa õigusnormile, mis tagab võrdse kohtlemise sotsiaalkindlustuse valdkonnas laiemas tähenduses, see tähendab meeste ja naiste vahel, aga ka naiste vahel.

Eelotsuse küsimus

„Kas niisugust õigusnormi nagu üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Ley General de la Seguridad Social) artikli 60 lõige 4, mis välistab emaduse pensionilisa maksmise naistele, kes lähevad vabatahtlikult pensionile, võrreldes naistega, kes lähevad samuti vabatahtlikult pensionile ettenähtud tavapärasel pensionieas või kes lähevad pensionile ennetähtaegselt, aga selle töö olemuse tõttu, mida nad on terve oma tööelu jooksul teinud, töövõimetuse tõttu, või töösuhte lõpetamise tõttu nendest endast olenematutel põhjustel enne pensionialiseks saamist, võib pidada otseseks diskrimineerimiseks direktiivi 79/7 tähenduses?“

Viidatud Euroopa Liidu õigusnormid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 21 lõige 1 ja artikli 34 lõige 1 koostoimes ELTL artikli 157 lõikega 4.

Nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiv 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas: artikli 3 lõike 1 punkt a, artikli 4 lõiked 1 ja 2, artikli 7 lõike 1 punktid a ja b.

Direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes artikli 2 lõike 1 punkt b.

Euroopa Liidu Kohtu 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Instituto Nacional de la Seguridad Social (C-450/18, EU:C:2019:1075, punktid 28, 30, 33, 37, 42, 44, 46-50, 57, 58, 60, 62, 63 ja 65 ning resolutsioon).

Euroopa Kohtu 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, punkt 46).

Viidatud riigisisised õigusnormid

1. — Kuninga 30. oktoobri 2015. aasta seadusandlik dekreet 8/2015, millega kiidetakse heaks üldise sotsiaalkindlustusseaduse konsolideeritud redaktsioon (Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social).

Artikkel 60. Emaduse pensionilisa sotsiaalkindlustussüsteemi osamakselistes pensionites.

1. Pensionilisa on õigus saada demograafilise panuse eest sotsiaalkindlustusse naistel, kes on bioloogiliste või lapsendatud laste vanemad ja kellele makstakse sotsiaalkindlustussüsteemi mis tahes skeemi alusel osamakselist vanadus-, lese- või püsiva töövõimetuse pensioni.

See pensionilisa, mis on oma õiguslikult laadilt igast aspektist käsitatav osamakselise riikliku pensionina, on summa, mis saadakse nimetatud pensionide algsummale teatud protsendi kohaldamisel olenevalt laste arvust järgmise skaala järgi:

- a) kahe lapse puhul: 5 protsenti.
- b) kolme lapse puhul: 10 protsenti.
- c) nelja või enama lapse puhul: 15 protsenti.

[...].

2. Juhul kui algselt määratud pensioni suurus ületab ilma pensionilisa kohaldamiseta limiiti [maksimaalset seaduses ette nähtud summat], ei või pensioni ja pensionilisa summa kokku ületada nimetatud limiiti rohkem kui 50% võrra määratud pensionilisast.

Samuti, kui määratud pensioni suurus ulatub pensionilisa ainult osaliselt kohaldamisel limiidini [maksimaalse seaduses ette nähtud summani], on asjaomasel naisel õigus saada lisaks 50% pensionilisa osast, mis ületab vastaval hetkel kehtivat ülempiiri.

[...]

Kui selle pensioni, mille pealt lisa makstakse, saamise õigus on tekkinud kindlustusperioodide pro rata temporis meetodil liitmise teel rahvusvaheliste õigusnormide kohaselt, arvutatakse pensionilisa välja väljateenitud teoreetilise pensioni pealt ja saadud tulemusele kohaldatakse vastavat proportsionaalset osa.

[...]

4. Pensionilisa ei kohaldata asjaomase isiku soovil ennetähtaegselt pensionile minemise korral ega osalise vanaduspensionini korral [...].

Eespool esitatule vaatamata määratakse ettenähtud pensionilisa juhul, kui vastaval juhtumil ette nähtud pensioniea täitumisel minnakse osaliselt vanaduspensionilt täielikule vanaduspensionile.

[...]

Tribunal Constitucionali (konstitutsioonikohus) 16. oktoobri 2018. aasta kohtumäärus nr 114/18 (ECLI:ES:TC:2018:114A)

Selles lahendis ei leidnud kinnitust ühe töökohtu tõstatatud põhiseadusega vastuolu, sest „niisuguse pensionilisa seisukohast – , millega soovitakse maksta hüvitist emadele, kelle tööstaaz, mille eest nad tasunud pensionikindlustuse osamakseid, on tahtmatult ja üldise sotsiaalkindlustusseaduse (LGSS) artiklis 207 sätestatud põhjustel lühenenud –, on LGSSi artikli 60 lõikes 4 sätestatud erinevus,

mille seadusandja on ette näinud, objektiivselt ja mõistlikult õigustatud, [...] kuna ennetähtaegselt pensionile minemine lühendab süsteemi osamaksete tasumise perioodi ja pikendab pensioni kasutamise aega, mistõttu on loogiline, et seadusandja kehtestab õigusnorme, et kaotada stiimulid selliselt pensionile minemiseks“.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Proua YJ, kes on sündinud 1954. aastal, taotles 02.12.2017 vanaduspensioniga ja 11.12.2017 tehti otsus, millega talle määrati pension vastavalt baasmäärale 2954,05 eurot kuus, kusjuures pensioni protsent on 86% maksimaalsest pensionist 2573,70 eurot kuus, kuna seda protsenti vähendati tema puhul 0,50% võrra iga kvartali kohta, mille võrra ta läks pensionile enne tavapärasest vanaduspensioniga, nii et tema pensioni suuruseks määrati 2470,75 eurot kuus jõustumisega alates 04.12.2017.
- 2 Selle otsuse peale esitas kaebaja vaide, milles ta väljendas seisukohta, et kuna ta on 3 lapse ema, on tal õigus saada emaduse pensionilisa, mistõttu tuleks pensioni suurendada 10% võrra. Vastustaja tegi otsuse 09.05.2018 ja kuna YJ taotlus jäeti rahuldamata, esitas YJ nõude, milles ta taotleb niinimetatud emaduse pensionilisa, mis on ette nähtud üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Ley General de la Seguridad Social, edaspidi „LGSS“) artiklis 60 ja mis on 5–15% suurune lisa naistele, kes saavad püsiva töövõimetuse hüvitist, vanadus- või toitjakaotuspensioniga ja kellel on kaks või enam last.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

Vastustaja seisukoht ja argumendid

- 3 Kaebaja väidab, et pensionilisa põhjendus, nagu seadusandja on selle lisa kavandanud, diskrimineerib naisi, kes on teinud tegeliku panuse sotsiaalkindlustussüsteemi ja kes seetõttu, et nad lähevad vabatahtlikult ennetähtaegselt pensionile, pensionilisa ei saa, erinevalt naistest, kes lähevad pensionile 100% pensioniga, ja sealhulgas pensioni ülempiiriga, ja leskedest, kelle puhul ei kontrollita tööstaaži, sest nende puhul tunnustatakse pensionilisa saamise õigust osamaksete eest, mida on teinud abikaasa.
- 4 Kaebaja märgib Tribunal Constitucionali (konstitutsioonikohus) kohtumäärusele 114/18 viidates, et üks eriarvamusele jäänud kohtunikest põhjendab oma seisukohta sellega, et õigusnormide tõlgendamisel peab esikohal olema sooperspektiiv, nii et kui näiliselt neutraalsed õigusnormid tekitavad ebaõiglasi olukordi, mis riivavad õigust võrdsele kohtlemisele, tekitades varjatud või kaudset diskrimineerimist, peab põhiseaduse tõlgendaja oma tegevuses minema sõnasõnalisest sisust kaugemale.

- 5 Järgnevalt selgitab ta, et LGSSi artikli 60 praegune regulatsioon on ühenduse õigusnormidega vastuolus ega ole kooskõlas eesmärgiga, millel see on välja töötatud ja mis peegeldas Euroopa Komisjoni, parlamendi ja nõukogu soovitusi soolise lõhe vähendamiseks riiklike pensionide valdkonnas. Ning selles tugineb ta Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 21 lõikele 1 ja artikli 34 lõikele 1 koostoimes ELTL artikli 157 lõikega 4.
- 6 Seetõttu on kaebaja seisukohal, et naised, kes on kahe või enama lapse emad, koheldakse ebavõrdselt ainult olenevalt nende pensionile minemise viisist, vaatamata õigusnormi eesmärgile, millega on soovitud hüvitada demograafiline panus, mille annavad võrdselt kõik naistöötajad.
- 7 Kaebaja märgib, et ta on nõus eelotsusetaotluse esitamisega ja viitab konkreetselt direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes artikli 2 lõike 1 punktile b selles mõttes, et tegemist on kaudse soolise diskrimineerimisega, kuna toimub õigustamatu ja ebaproportsionaalne naiste erinev kohtlemine vanaduspensionile minemise hetkel. Kaebaja viitab Euroopa Kohtu 05.06.18 kohtuotsusele (kohtuasi C-574/16), kus on öeldud, et diskrimineerimiskeelu põhimõtte nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt.

Vastustaja seisukoht ja argumendid

- 8 INSS keeldus halduskorras emaduse pensionilisa andmisest selle alusel, et üldise sotsiaalkindlustusseaduse artikli 60 lõikes 4 on sätestatud, et nimetatud pensionilisa ei kohaldata asjaomase isiku soovil ennetähtaegselt pensionile minemise juhtudel.
- 9 Ta väidab, et emaduse pensionilisa vabatahtlikult pensionile jäämise korral (ennetähtaegne vabatahtlik vanaduspension ja osaline vanaduspension) mitte kohaldamise eesmärk on vältida, et ettevõtjad või asjaomased isikud ise soovivad nende töötajate ennetähtaegset pensionile minemist, kelle baasmäärad on maksimaalsest pensionist suuremad, kuna neile ei tuleks kahjuks vähenduskoefitsiendid, mille katab baasmäär.
- 10 Teisalt on vastustaja vastu eelotsusetaotluse esitamisele, sest ELTL artikli 157 lõige 4 ei ole vaidlusaluses küsimuses kohaldatav, kuna nõudes ei tugineeta soolisele diskrimineerimisele, mis oleks tingitud vaidlusaluse seadusandliku meetme ebaproportsionaalsusest, vaid tegemist on ühe isiku võimaliku ebavõrdsusega seaduse ees, võrreldes teise isikuga, kes on mõlemad naissoost, vanaduspensioni suuruse tõttu, kui pensionile minnakse erinevas korras.
- 11 Seejärel kordab vastustaja Tribunal Constitucionali (konstitutsioonikohus) kohtumääruse arutluskäiku osas, et tegemist ei ole diskrimineerimisega, vaid ebavõrdsusega seaduse ees, ja selles, et seadusandjal on sotsiaalkindlustussüsteemi hüvitiste reguleerimisel suur kaalutusruum.

- 12 Lõpuks väidab INSS, et erilise eelise andvad meetmed, millele on viidatud ELTL artikli 157 lõikes 4, kuuluvad sisulise võrdõiguslikkuse tasandile, erinevalt diskrimineerimiskeelust, mis jääb vormilise võrdõiguslikkuse tasandile, ja et nende kohta on Euroopa Kohus võtnud seisukoha, et need ei kätke ülemäärast meeste diskrimineerimist võrreldes naistega, asumata hindama, kas nende kohaldamine kõikide naiste suhtes on õige.
- 13 Kõige eespool esitatud kokkuvõtteks on INSS eelotsusetaotluse esitamise vastu, sest Tribunal Constitucional (konstitutsioonikohus) on hajutanud igasuguse kahtluse seoses LGSSi artikli 60 lõike 4 vastavusega põhimõttele, et kõik on seaduse ees võrdsed, mis on tagatud Hispaania põhiseaduse artiklis 14 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 20, ning seepärast, et liidu õigusnormid ei ole vaidlusele kohaldatavad.

Eelotsusetaotluse põhistuse kokkuvõte

- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub seoses konstitutsioonikohtu otsusega ATC/114/18 sellest, et Tribunal Constitucional (konstitutsioonikohus) lähenes kõnesolevale küsimusele põhiseaduslikkuse kontrollimise aspektist, see tähendab analüüsis, kas emaduse pensionilisa on vastavuses Hispaania põhiseaduse artiklis 14 tagatud põhiõiguse võrdsusele seaduse ees tõlgendamise kriteeriumidega. Ta on seega seisukohal, et see ei sega eelotsusetaotluse esitamist, kuna käesolevas vaidluses tõstatatud küsimus puudutab liidu õiguse, mitte Hispaania põhiseaduse kohaldamist.
- 15 Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et kuivõrd käesolevas asjas ei ole küsimus niisuguste olukordade hüvitamises, kus naised on kasutanud rasedus- ja sünnituspuhkust, ega halvemuse korvamises naiste karjääris, kui nad katkestavad töötamise pärast sünnitust, võttes arvesse, et ei ole võimalik seostada pensionilisa sünnitanud naiste bioloogilise staatusega, ja kuivõrd seda ei kohaldata naistele, kes on töötamise katkestanud selleks, et pühenduda laste kasvatamisele, mille alusel on tunnistatud, et LGSSi artikli 60 lõige 1 kujutab endast samasuguses olukorras olevate meeste otsest diskrimineerimist, mis on direktiiviga 79/7 keelatud, ei ole taktikalisi ega juriidilisi põhjuseid, mis takistaksid kohaldada sama arutluskäiku kõikide samas olukorras olevate naiste suhtes, olenemata sellest, millises vormis ja millal nad lähevad pensionile, mille pealt pensionilisa makstakse.
- 16 See tähendab, kuna LGSSi artikli 60 lõikes 4 on välistatud osa naisi, kes lähevad pensionile, konkreetselt need, kes lähevad vabatahtlikult pensionile ennetähtaegselt – mitte kõik, kuna teatud juhtudel, kus pensioniiga tuuakse ettepoole, seda välistamist ei kohaldata –, vaatamata sellele, et pensionile minemine on igal juhul ja igal ajal vabatahtlik, tekib küsimus, kas direktiivi 79/7 kohaselt võib pidada diskrimineerivaks ka nende naiste välistamist, kes lähevad pensionile enne seaduses ette nähtud tavapäraselt vanust, kuna see välistamine on ebamõistlik ja põhjendamatu.

- 17 Mis puutub väitesse, et kaebaja pension ületab õiguse tekkimise ajal Hispaanias ette nähtud maksimaalset pensioni, siis on kindel, et emaduse pensionilisa kohaldatakse, nagu on sätestatud LGSSi artikli 60 lõikes 2, isegi kui pensioni suurus on selle tulemusel maksimaalsest pensionist suurem, nagu see on siin vaatluse all oleval juhul, sest tulemuseks saadav pension oleks sellest maksimaalsest pensionist suurem.
- 18 Arutamisel oleva asja lahendamiseks on vaja küsida, kas emaduse pensionilisa [kohaldamisalast] nende naiste välja jätmine, kes toovad vabatahtlikult oma pensioniiga ettepoole, võrreldes naistega, kes lähevad pensionile tavapärasel ette nähtud vanuses või kes teevad seda ennetähtaegselt, aga oma tööelu kestel tehtud töö laadist tulenevatel põhjustel või töövõimetuse korral, või ka naistega, kes lähevad pensionile ennetähtaegselt seetõttu, et nende töösuhe on lõpetatud vahetult enne pensionile minekut neist endist olenematutel põhjustel, on vastavuses Euroopa õigusnormiga, mis tagab võrdse kohtlemise selle kõige laiemas mõttes, see tähendab meeste ja naiste vahel, aga ka naiste vahel.

TÖÖDOKUMEN